

Mänttä-Vilppula

Mustalahden teollisuusalueen asemakaavan laajennusalueen Nälkäkallio, arkeologinen inventointi 2024

Tilaaaja:
Mänttä-Vilppula

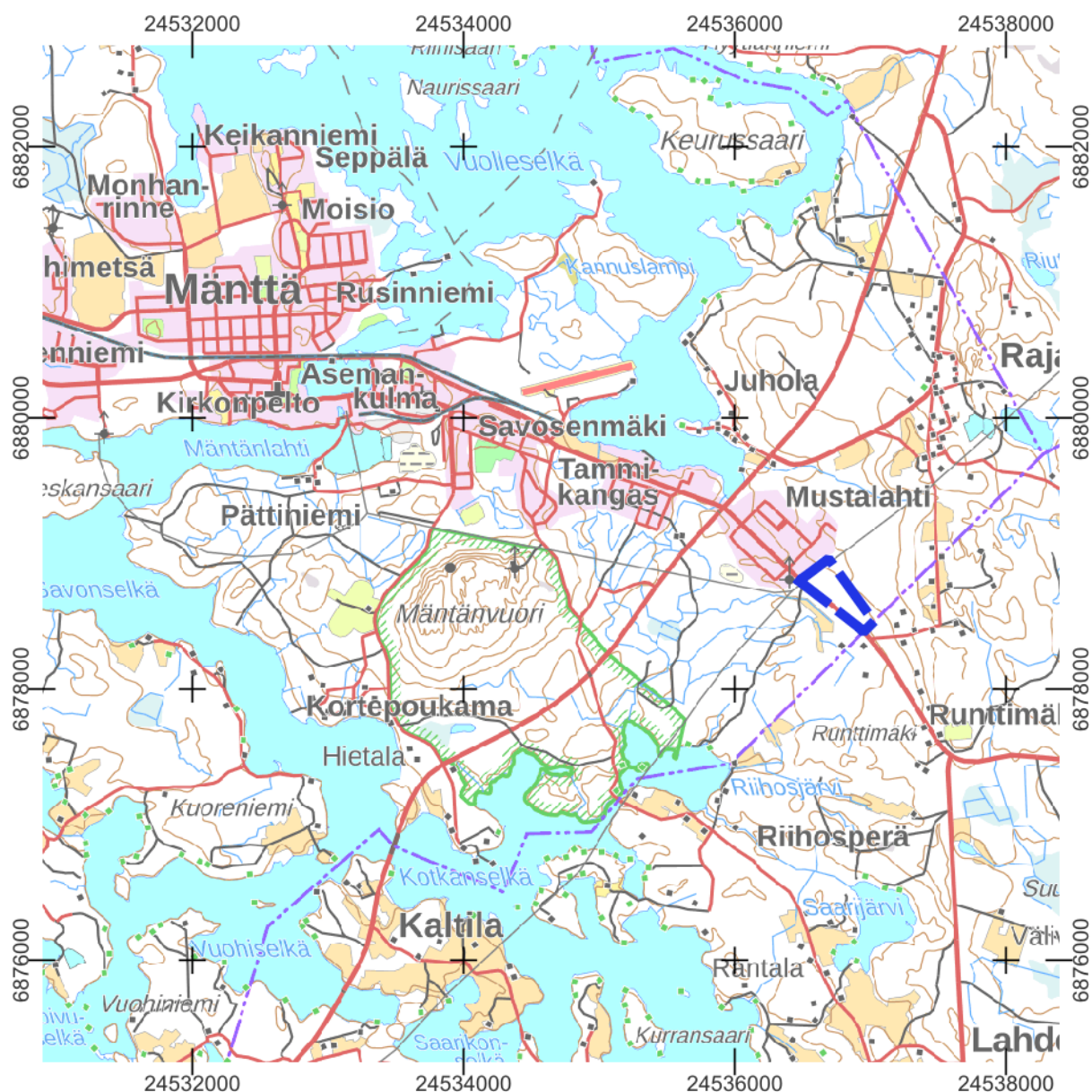
Toteuttaja:
Heilu Oy

Mänttä-Vilppula, Mustalahden teollisuusalueen asemakaavan laajennusalue Nälkäkallio

arkeologinen inventointi 2024

Tiivistelmä

Mänttä-Vilppulan kaupunki tilasi Mustalahden teollisuusalueen Nälkäkallio, asemakaavan laajennusalueen arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä kesällä 2024. Inventoinnin tavoitteena oli selvittää alueen arkeologinen kulttuuriperintö Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon DIAR 330/2024 mukaisesti. Kaavoitettavan alueen arkeologisen inventoinnin teki Kalle Luoto 23.10.2024. Hankealuetta ei ollut aikaisemmin inventoitu arkeologisesti eikä sen alueelta tunnettu muinaisjäännöskohteita. Inventoinnissa ei paikannettu arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita.

Kartta 1. Alueen sijainti. MK 1 : 50 000.

Sisällysluettelo

- 1. Johdanto 3
- 2. Inventointialueen perustietoja 4
- 3. Tutkimusmenetelmät..... 10
 - 3.1. Esityöt 10
 - 3.2. Maastotyöt ja raportointi.....12
- 4. Yhteenveto 14
- Lähteet.....15

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy/ FM Kalle Luoto
Kenttätyöaika:	23.10.2024
Tutkimusten rahoittaja:	Mänttä-Vilppula
Alueen aikaisemmat tutkimukset:	-
Taustakartat:	Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelu (WMTS) 09/2024
Käytetty koordinaatisto:	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000

1. Johdanto

Mänttä-Vilppulan kaupunki tilasi Mustalahden teollisuusalueen asemakaavan laajennusalueen arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä kesällä 2024. Inventoinnin tavoitteena oli selvittää alueen arkeologinen kulttuuriperintö Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon DIAR 330/2024 mukaisesti. Kaavoitettavan alueen arkeologisen inventoinnin teki Kalle Luoto 23.10.2024. Hankealuetta ei ollut aikaisemmin inventoitu arkeologisesti eikä sen alueelta tunnettu muinaisjäännöskohteita. Kaava-alueen kaakkoisraja noudattelee historiallista Vilppulan ja Kuoreveden pitäjien välistä rajaa. Lisäksi kaava-alueen läheisyydessä on sijainnut torppa-asutusta viimeistään 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla.

Kuva 1. Tutkimusalue nähtynä koillisesta.

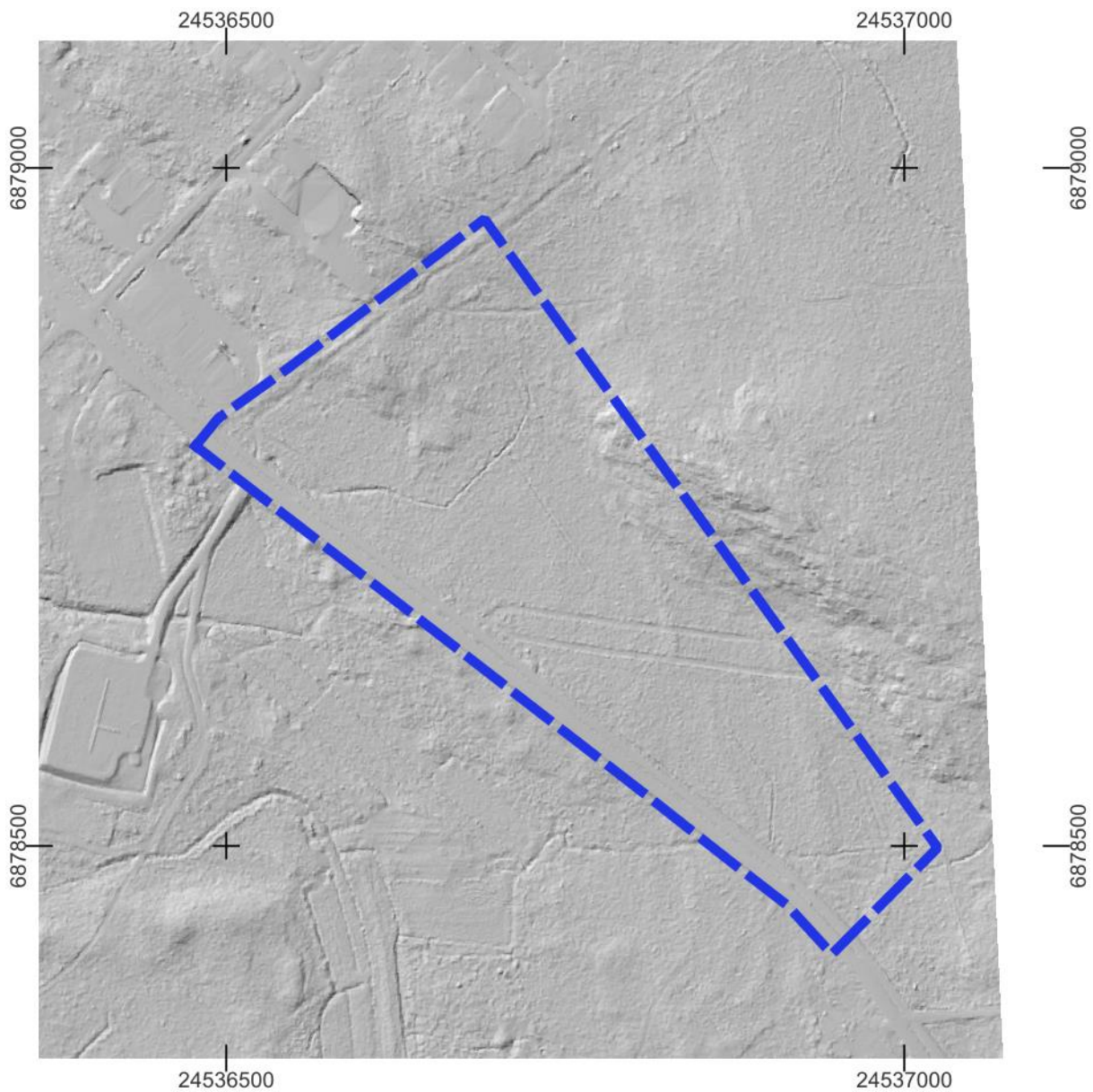
2. Inventointialueen perustietoja

Selvitysalue (pinta-ala noin 10 ha) sijaitsee Mäntän kaupunkikeskustan itäpuolella Mustalahden teollisuusalueesta kaakkoon. Se rajautuu etelässä kantatie 56:een, luoteessa voimalinjaan ja kaakossa Jämsän rajaan. Koillisessa alue rajautuu Nälkäkallion alueeseen. Alue on rakentamaton, ja sitä halkoo entisen voimalinjan johtoaukealle perustettu moottorikelkkareitti. Kelkkareitin ympärillä kasvaa nuorta puustoa, mutta muuten lähes koko alue on hiljattain avohakattu. Maaston on ojitettu, mutta yhä melko kosteaa.

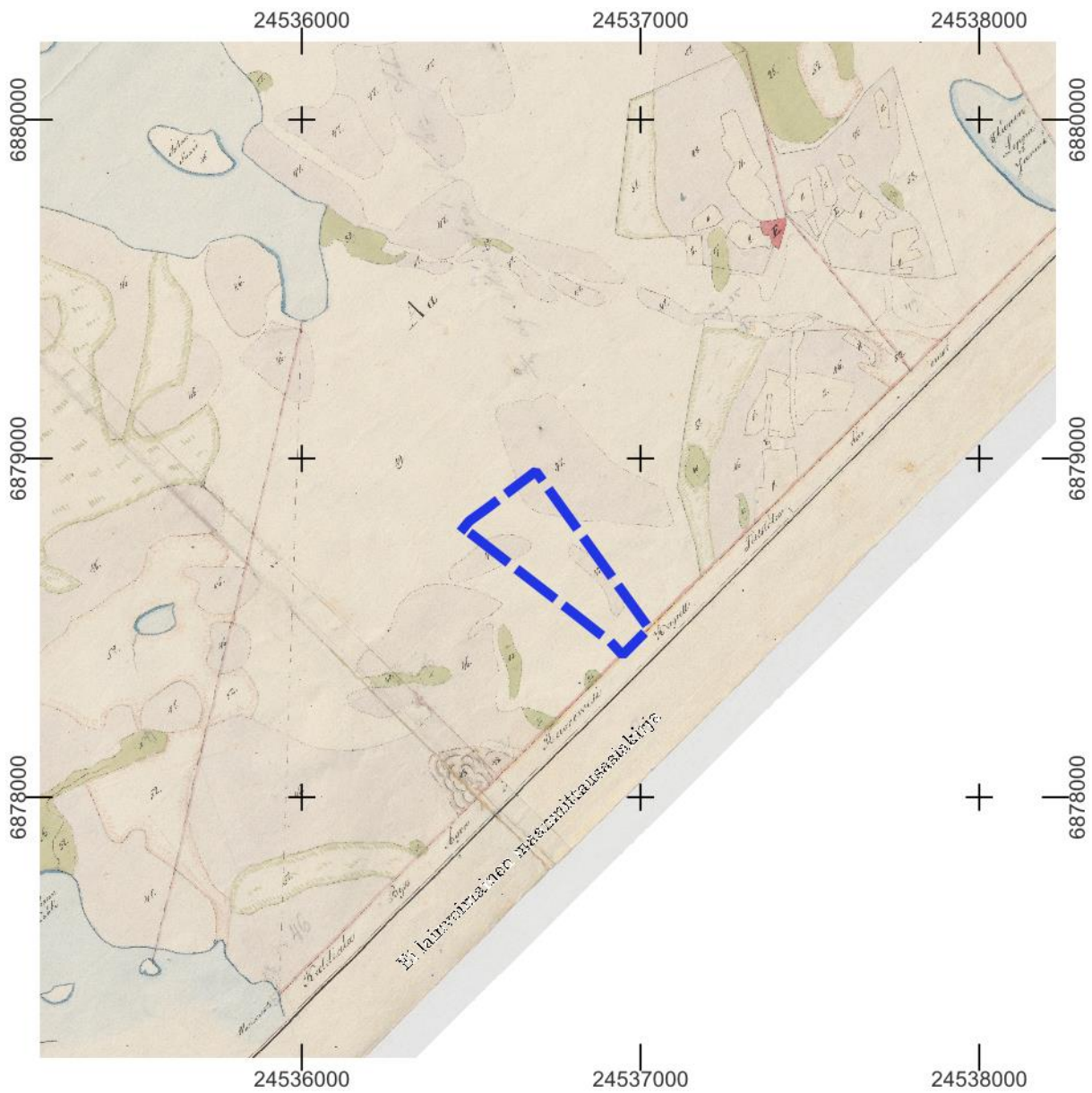
Historiallisten karttojen perusteella alue on ollut asumatonta takamaata, johon ei ole merkitty peltota tai niittyjä. Alueen rajautuminen Kuoreveteen käy kartoista ilmi. Rajalinja paikalla on suora, eikä siihen liity erityisiä maastomerkkejä.

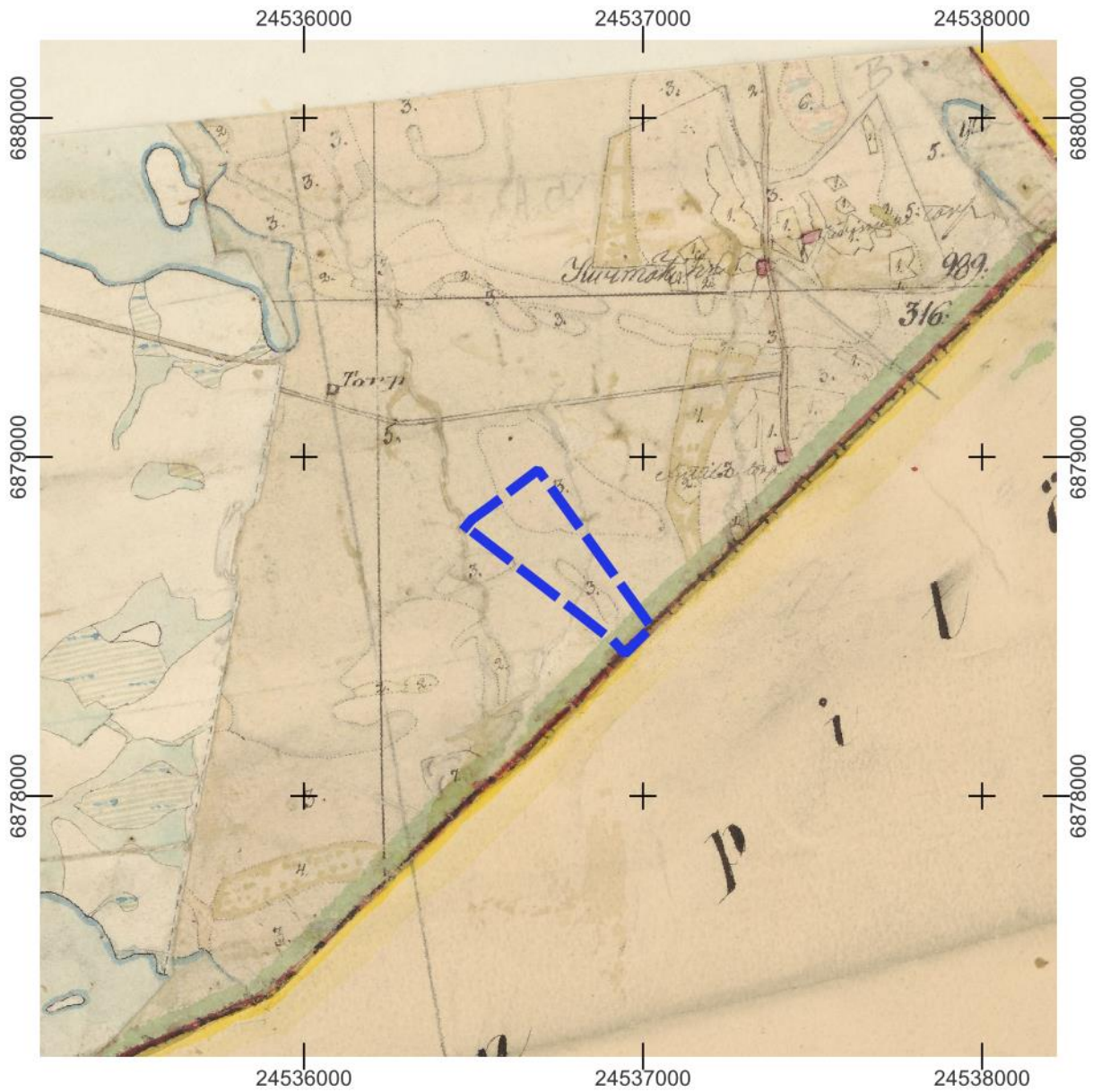
Kuva 2. Suuri osa alueesta on kosteaa korpimetsää, joka on hiljattain kaadettu.

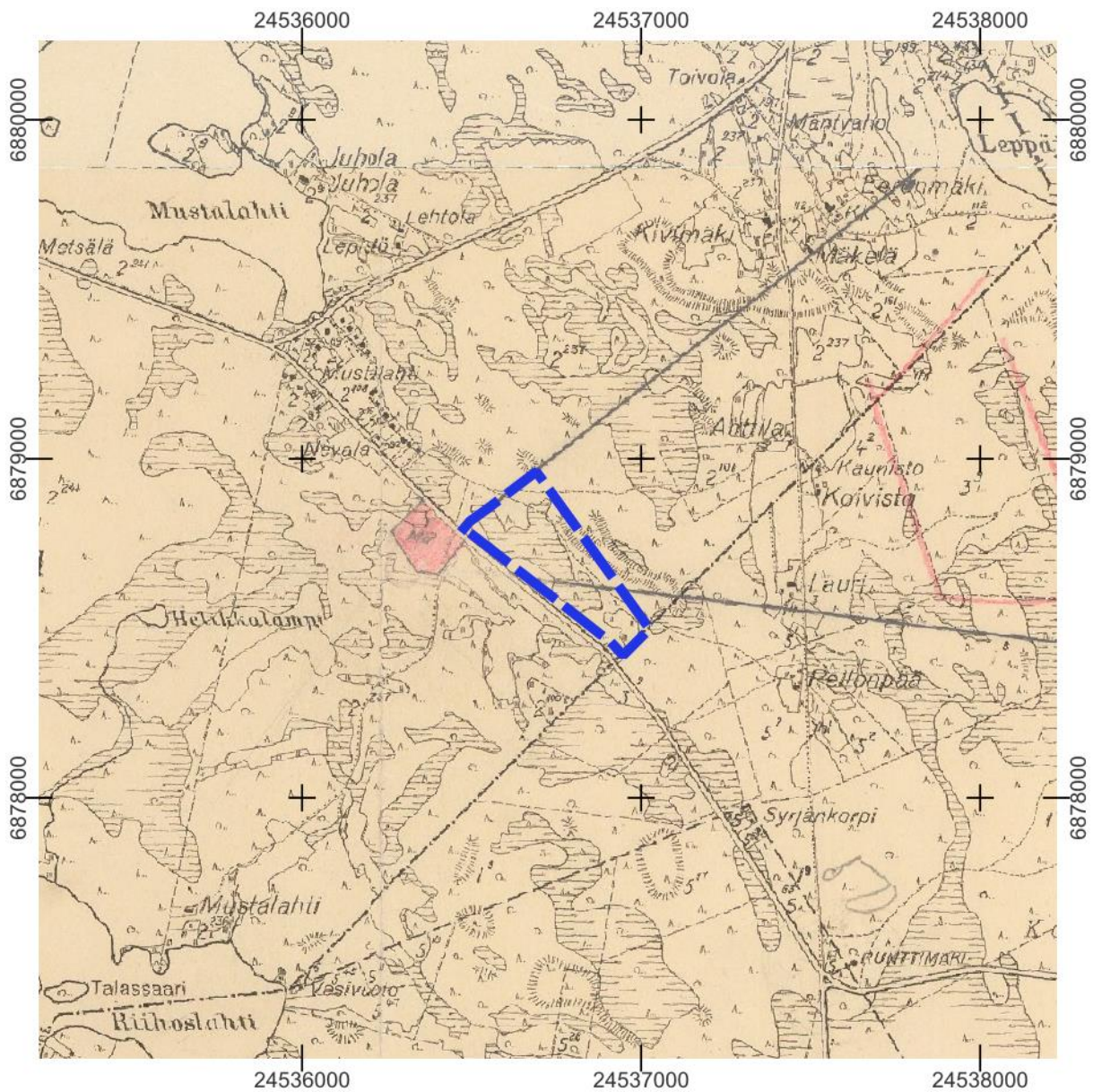
Kartta 2. Maanmittauslaitoksen 5p lidar aineistosta laadittu vinovalovarjoste. Mallissa näkyy vanha voimajohtolinjan alueen keskivaiheilla sekä korpimetsän ojitettuja linjoja. Kallioinen maasto alueen koillis- ja luoteisosassa erottuu selkeästi. MK 1 : 5000.

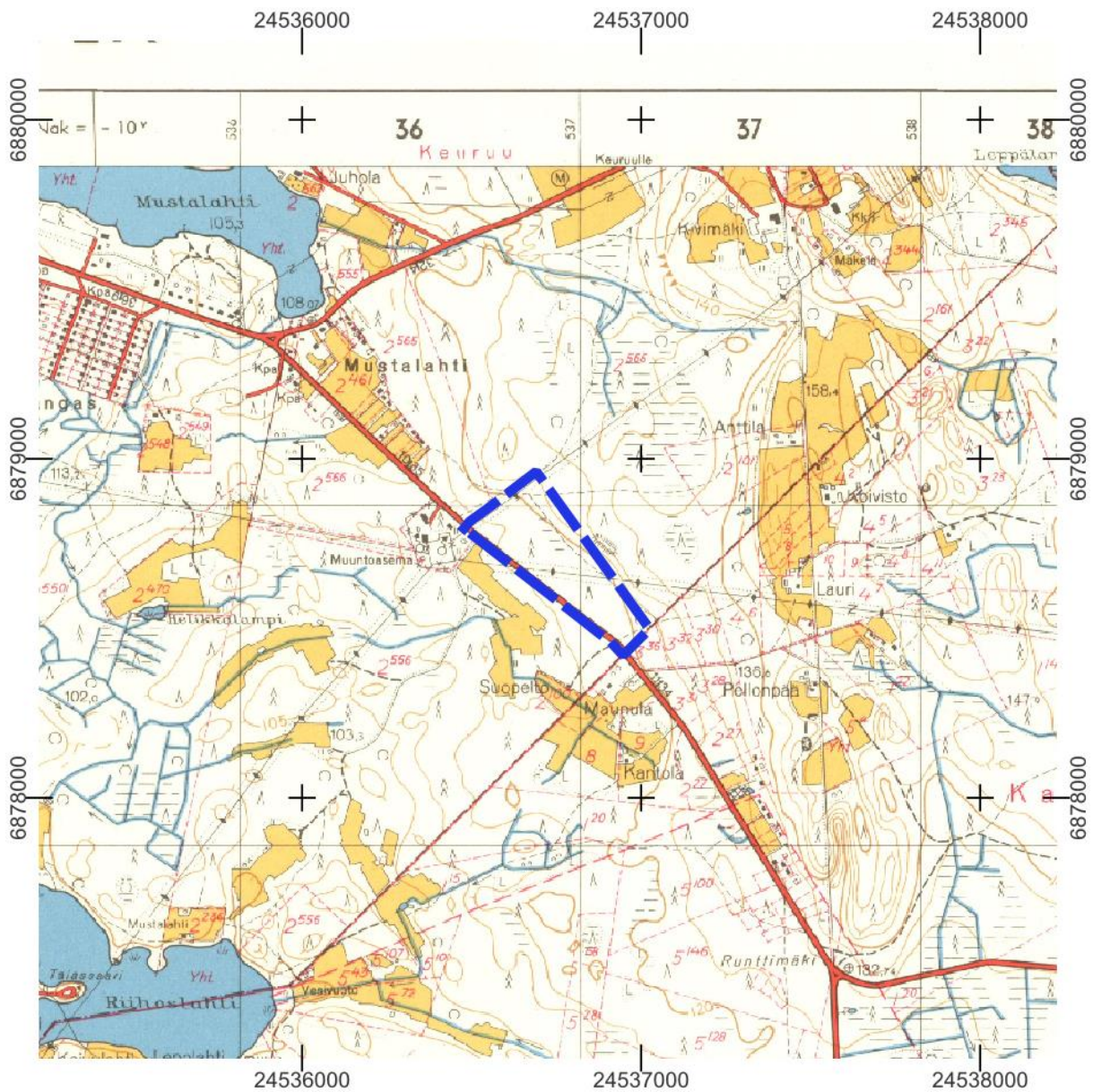
Kartta 3. Alue vuoden 1789-1803 jakokartalla.

Kartta 4. Alue vuonna 1846 laaditulla pitäjänkartalla.

Kartta 5. Alue vuoden 1945 pitäjänkartalla.

Kartta 6. Alue vuoden 1964 peruskartalla (2231 11 Lahdenkylä).

3. Tutkimusmenetelmät

3.1. Esityöt

Inventoinnin esitöiden aikana käytiin läpi alueen historialliset kartat 1700–1900-luvulta. Karttoja haettiin Kansallisarkiston ja Maanmittauslaitoksen arkistoista. 1900-luvun peruskartat haettiin Maanmittauslaitoksen Vanhat painetut kartat-sivustolta. Kaikki vanhat kartat asetoitiin nykykartan päälle QGIS-ohjelmalla, joka mahdollisti karttojen vertailun. Vanhoista kartoista tarkasteltiin arkeologisesti mielenkiintoisia kohtia, kuten vanhojen asuinpaikkojen sijainteja ja historiallisten rajalinjojen kulkua.

Esitöiden aikana selvitettiin myös lähistöllä tehdyt arkeologiset tutkimukset sekä lähialueen tunnettujen arkeologisten kohteiden tiedot. Aineistoja haettiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi). Alueelliselta vastuumuseolta tiedusteltiin mahdolliset uudet irtolöydöt tai muut ilmoitukset, joita ei ollut. Esitöiden aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen rinnevarjoste-aineisto sekä varjostettu korkeusmalli arkeologisesti mielenkiintoisten maastonmuotojen, kuten elinkeinohistoriallisten kohteiden, havaitsemiseksi.

Kuva 3. Kosteaa soista maastoa alueen eteläosassa.

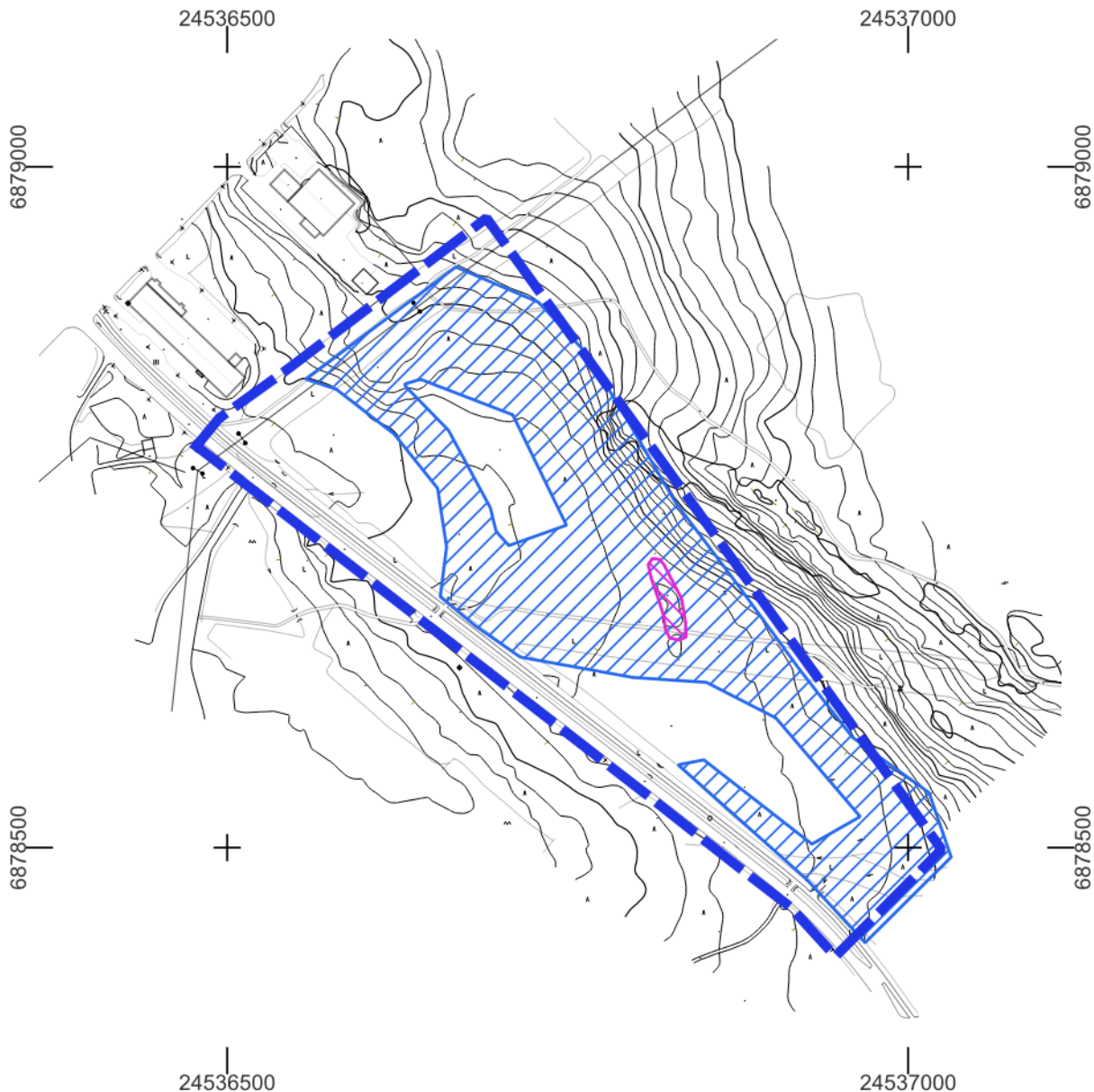
Kuva 4. Alueen koillisosassa maasto kohoaa kohti Nälkäkalliota.

Kuva 5. Alueen etelä ja länsiosat ovat alavaa kosteaa maastoa. Taustalla kohoaa Nälkäkallio.

3.2. Maastotyöt ja raportointi

FM arkeologi Kalle Luoto teki hankealueiden maastotyöt 23.10.2024. Alueelta tarkastettiin jalkaisin kaikki esitöissä vanhoista kartoista ja rinnevarjosteesta havaitut kohteet ja anomalia. Samalla tehtiin silmämääräistä havainnointia ja potentiaaliselta vaikuttaviin maastonkohtiin tehtiin pieniä lapionpistoja. Alueesta tarkastettiin erityisesti Itäistä ja pohjoista osa-aluetta. Inventoinnissa tehdyt havainnot dokumentointiin valokuvoin ja muistiinpanoin. Havaintojen sijainnit sekä kuljetut reitit tallennettiin käsiGPS-paikantimella (Garmin Montana 680, tarkkuus +/- 5–10 m).

Kartta 7. Maastossa tarkastettu alue (sininen rasteri) ja tarkemmin tutkittu alue (violetti rasteri). MK 1 : 5000.

Alueen maastotarkastukset keskitettiin kuivempiin maastonkohtiin alueen pohjois- ja itäosiin. Erityisen kiinnostava maastonkohta havaittiin alueen keskivaiheilla lähellä Nälkäkalliota (violetti rasteri), jossa oli hienoa hiekkaa pienenä kumpareena. Alueelle kaivettiin kymmenkunta

lapionpistoa, ilman havaintoa muinaisjäännöksestä tai muista arkeologisen kulttuuriperinnön kohteista.

Kuva 6. Maasto oli paikoin hiekkaista.

Inventointiraportti laadittiin lokakuussa 2024. Raporttiin liittyvät kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen QGIS-paikkatieto-ohjelmistoa. Inventointiin liittyvät valokuvat ja raportin alkuperäiskappale tallennettiin Heilu Oy:n arkistoon Tampereelle.

4. Yhteenveto

Heilu Oy toteutti Mänttä-Vilppulan Mustalahden tarkkuusinventoinnin lokakuussa 2024. Alue oli laajalti kosteaa korpimetsää, ainoastaan alueen länsi- ja pohjoisosissa oli kuivempia alueita. Tarkkuusinventoinnissa alue tarkastettiin erityisesti arkeologisen potentiaalin kannalta olennaisilta osiltaan. Alueelta ei havaittu arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita.

Tampereella 24.10.2024

Kalle Luoto
Heilu Oy

Lähteet

Tutkimusraportit:

- Luoto Kalle 2015. Mänttä-Vilppula, osayleiskaava. Arkeologisen inventoinnin täydentäminen 2015

Digitaaliset lähteet:

- Kulttuuriympäristön palveluikkuna:
<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Historialliset kartat:

Kansallisarkisto:

- Maanmittaushallituksen uudistusarkisto . MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. H Hämeen Lääni. Mänttä. E51a:14/1-4 Keuruu; N:o 2, tiluskartta ja selitys (1789-1803). Tiedosto 2. Kansallisarkisto. Viitattu 22.10.2024.
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2231 11 Ia.* -/- - Vilppula (--). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 23.10.2024.
-

Maanmittauslaitos

- Vanhat painetut kartat- latauspalvelu:
Peruskartta 2231 11 Lahdenkylä (1964)
- Pitäjänkartta, karttalehti 2231 11 Kuoreniemi (1945)